

Gillaren

Stockholms Spelmansgille
sommar / höst 2011

Stockholms Spelmansgille 2011

Nämnden:

styresman Stefan Lindén tel: 0158-135 54,
skrivare Fredrik Bruno, medelsförvaltare Magnus Carlegrim,
ledamot Helen Grid, Kaj Nenning

Övriga funktionärer:

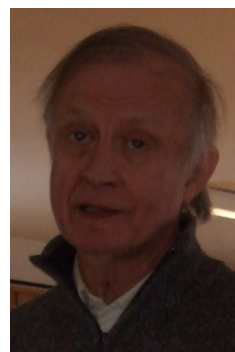
Allan Westin, Vappu Hämeenaho, Ulf Elf, Stig Jacobsson,
Kaj Jarlevik, Sigvard Åhs, Ing-Mari Södergren, Helena Rudander

Medlemskap:

Information: Stefan Lindén, tel: 0158-135 54. Enskild Medlem 200 kr. Familj 250 kr.
Betalningsmottagare: Stockholms Spelmansgille. Postgiro: **56312-2**.

Musikinstrumentförsäkring:

Information: <http://hem.passagen.se/ssg>. Försäkringshandläggare: Ulf Elf, tel: 08-299967

Stefan Lindén
styresman SSG

Hej alla spelmansvänner och övriga vänner till folkmusiken!
Jag tackar för förtroendet att få stå i spetsen för en så
traditionsrik förening. Stockholms Spelmansgille är ju en
gammal sammanslutning, till och med äldre än flera av
landskapsförbunden, och känd över hela landet. Vid starten
1944 var det den enda ordnade mötesplatsen för spelmän så
det blev naturligt för dem som mer eller mindre permanent
flyttade till Stockholm att bli medlemmar i gillet.
Stockholms Spelmansgille har därför haft många bemärkta
medlemmar. Många av de äldre spelmännen har tyvärr
lämnat oss och detta har lett till att det nu är ett tydligt
generationsskifte i gillet. Vi hoppas dock att samvaron i
gillet liksom tidigare skall utmärkas av gott kamratskap och
vänlighet och att nya medlemmar tas väl om hand. Det har
blivit naturligt att Gillet orienterar sig mer åt att också
kunna spela till dans, dvs mot att bli ett mer ordinarie
spelmanslag, som inte bara spelar på scen och ger konserter.
Exempelvis är det tänkbart att vi skall kunna spela en
halvtimme till dans på Folkmusikhuset på Skeppsholmen en
söndagskväll då och då, förhoppningsvis redan under
hösten. Vi hoppas också kunna så småningom medverka vid
fler spelmansstämmor i Stockholmstrakten, både med spel
på scen och spel till dans. Vår kunnige spelledare Allan

Westin har genom sitt val av nya övningslåtar visat vägen
till dansspelningar. Stockholms Spelmansgille börjar att få
en repertoar som snart täcker de flesta förekommande
typerna av danser. Under hösten 2011 kommer
onsdagsgruppen att samlas som vanligt i lokalen i
Riddarsporren men nu varje onsdagskväll, kl. 18.00 - 21.00,
september till december. Det första övningstillfället blir
alltså onsdagen den 7:e september. Allan Westin kommer att
leda övningen de första tre kvällarna i varje månad medan
jag kommer att leda den eller de övriga onsdagarna. Under
Allans ledning kommer vi som vanligt att hårdträna på
månadens låtar så att vi kan spela upp dem vid de sedvanliga
söndagsträffarna på Jakobsbergs gård i Bredäng. Jag räknar
med att vi under de övningstillfällena då jag skall leda
kommer att träna på de svåraste bland månadens låtar. Det
kommer dock att finnas gott om tid för mer fritt val av låtar,
enligt de närvarandes önskemål, med låtar valda både bland
gilletts ordinarie repertoar och bland sådant som vi lärt oss
eller hört på annat håll. Det kan kanske till och med bli tid
för en "runda", så att var och en får välja minst en låt.
Väl mött i Riddarsporren och på Jakobsbergs gård!

Stefan Lindén

Gillaren

Stockholms Spelmansgille

ansvarig utgivare: Stefan Lindén, tel: 0158-135 54

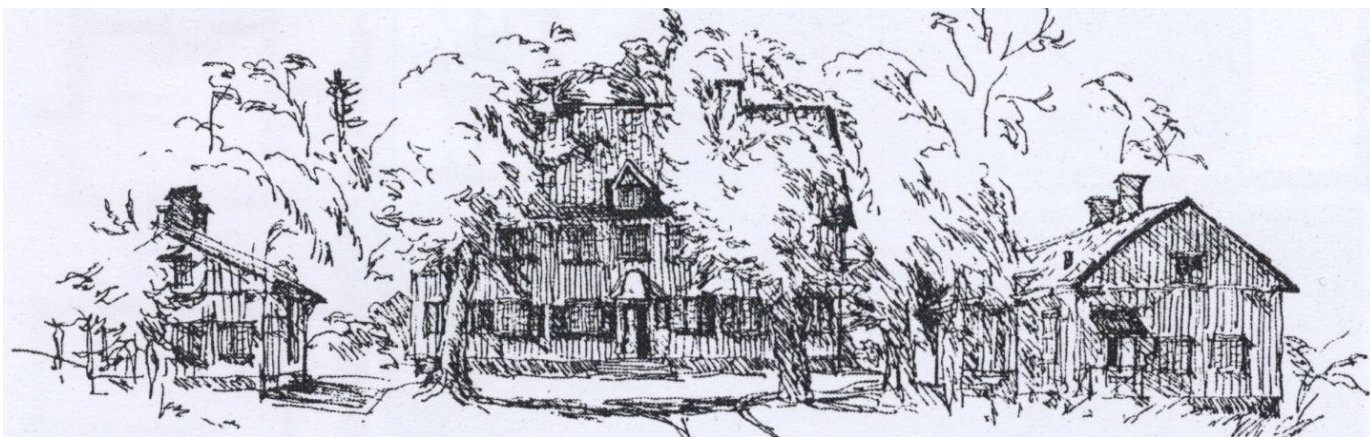
redaktör: Ulf Elf

redaktion: SSG c/o Elf

Eliegatan 4 172 73 Sundbyberg, tel: 08-299967

Detta är Gillaren nr 1/2011 årg. 32. Nr 2/2011 utkommer medio december månad 2011.
Omslagsbild: SSGs årsmöte. Foto: Uffe

SSGs SPELSTUGOR Jakobsbergs Gård Bredäng våren 2011

Vårens spelstugor har varit välbesökta av såväl spelmän som åhörare. Som vanligt flitigt deltagande i allspelet och Onsdagsgruppens framträdanden. Därtill smågrupper och solister och gästande spelmän. Spelstugorna avslutades som vanligt med allspel och allmän dans till Gillets spelmän.

Nedan följer en kortfattad redogörelse för vad som sig tilldragit haver på spelstugorna våren 2011.

Januari

Vinterstämman inleddes som brukligt med allspel med Allan. Och därpå Onsdagsgruppen med Allan. Folkvisor med Cecilia och Stefan sång a cappella och unisont tillsammans med en sångglad publik. Onsdagsgruppen spelade en skänklåt, och därefter framträdde estradören Kaj Nenning med sin fiol spelades en kaffelåt, polska från Vemdalen och en brudmarsch från Dorotea. Multiinstrumentalisten Allan Westin (fiol) solospelade en polska från Vilhelmina, och i lag med Markus Stenberg (fiol) en brännvinspolska, och i lag med Klas Lundqvist (kontrabas) en polkett. Anders Lodin (fiol) spelade låtar. Och avslutningsvis flöjtvirtuosen Anders Lindstrand: Jag spelade "av hjärtat jag dig älskar", en fin gammal visa. och "välkomstsång", en gammal medeltida ballad.

"Välkomna alla ni som vi i salen ser. // Om uppmärksamhet vi nu vördsamt bjuder och ber. // Våra sånger äro gamla och av många skilda slag // berättar om kärlek, liv och död och om slitsam arbetsdag."

Båda framförda på sopranflöjten av renässansmodell.

Cecilia och Stefan

Februari

En något annorlunda februaristämman började som vanligt med allspel med Allan. Men sedan tog spelmannen, filosofen och jubilaren för dagen, nyblivne åttiofem-åringen Åke Jansson, över. Åke inledde med ett divertissemang över Bellman, delade ut "Åkes Pris" för förtjänstfulla insatser till Allan Westin och Ing-Mari Södergren, och spelade några låtar tillsammans med Allan Westin. Därefter högtidstal och smörgås och pilsner.

Åter till dagordningen spelade Onsdagsgruppen med Allan, folkvisor tolkades a cappella av Cecilia och Stefan, Margareta Karlsson spelade piano tillsammans med Nils Joel, Johnny Richardsson, Gunnar Sundkvist och Allan Westin samtliga fiol.

Åke Jansson

Onsdagsgruppen tillbaka. Pia och Lars från Saltsjöbygdens Spelmansgille framförde låtar från Saltsjöbygden och stämman avslutades med att folkvisegruppen "Cecilia och Stefan" sjöng en visa tillägnad jubilaren Åke.

April

Allspel med Allan och Onsdagsgruppen med Allan. Åke Jansson spelade fiol och funderade på sitt alldeles egna underfundiga sätt, illustrerat med såpbubblebläsning mästerligt genomfört av Lillemor Byström. Med bravur framförde gästande spelmännen Sture Skogh (dragspel) med styresman Martin Lindén och Åke Anita Skogh (nyckelharpa) och Gerd Eskilsson (nyckelharpa) låtarna Kolar Kristins polkett, polska från Tärnsjö och en nigvals från Ovensjö. Därefter Onsdagsgruppen med Allan. Svetlana Ouvarova spelade på sin fiol en Midsommarpolska och en finsk vals. Flöjt- och pipavirtuosen Anders Lindstrand, den flitige, spelade Glimmar och Gånglåt från Haga av C M Bellman samt Fångens Klagan av Richard Lejonhjärta. Slutligen berättade Allan Westin om Robin Hood.

styresman Martin Lindén och Åke

Lars och Pia

Lillemor Byström

Åkes Pris till Allan Westin

samt till

Ing-Mari Södergren

Gerd Eskilsson, Anita och Sture Skogh

Anders Lindstrand

Illustration: Jakobsbergs gårds arkiv
Text och foto: Uffe

Stockholms Spelmansgille hösten 2011

ONSDAGSGRUPPEN Riddarsporren Frejgatan 61 A

Samtliga onsdagar from 7 september tom 14 december kl 18.00-21.00 (samling kl 17.50 pga låst port)

september 7, 14, 21, 28

oktober 5, 12, 19, 26

november 2, 9, 16, 23, 30

december 7, 14

SPELSTUGA Jakobsbergs Gård södra flygeln, Bredäng. Odd Fellows väg (10 min promenad T-Bredäng)

Sista söndagen i september och oktober, samt första söndagen i december kl 13.00-16.00

(samling Onsdagsgruppen kl 11.30, övriga spelmän kl 12.20)

september 25

oktober 30

december 4

Onsdagsgruppen, låtar

september

Schottis fr Grästorps G (J 38)

Dans på Kolbotten, polska Gm (J 12)

Gånglåt fr Storberget D (J 37)

Birgers hambo, Uppland D

Grins Hans polska, "CiG" G

Alfred på Hultet, polka D

oktober

Hopswals fr Stockholm GD (J 29)

Slängpolska fr Kumla G (J 43)

Årdalapolskan, Sörmland Dm (J 31)

Tre strömmingar, polska D (DA 2002)

Haglunds polkett, Skå G

Söderstens Silkesvals Gm (G 4) (*)

(*) nytt arr, men melodi som (G 4)

november

Marsch fr Bullaren A (J 5)

Polska fr Tåsjö G (J 41)

Reijländer fr Eda G (J 35)

Valllåtspolskan, Orsa DmGm

Muskövalsen G (G 250)

Lantzens julpolska Dm (SV I:7)

december

Vals fr Enviken Dm (PB 864)

Lapp-Nils polska GmG (SL Jämtland 170)

Ola Lans polska G (G 47)

allspelslåtar

september

Kumlapolskan eft Zuaw, Närke G

Brudmarsch Jämtlandssången Dm (G 64)

Karis Pers polska, Rättvik D (AL 27)

Ärtmarschen, Värmland D (G 60)

oktober

Stens vals, Rättvik D (PB 562)

Båtsman Däck, polska, Uppland G

Gladers polska, Västergötland D (G 217)

Stockholmslåten, Dalarna A (J 30)

november (inställt, flyttat till december)

december

Vendelpolskan, Uppland G (J 34)

Uppsalapolskan, Malung D (PB 1220)

Babba-Lisas hyfs'n, polkett G

Hambo på logen, Halland G

G: Stockholms Spelmansgilles låtsamling

J: Jubileumslåtar 2007

SL: Svenska Låtar

PB: Paul Bäckström Låtar från Dalarna

AL: Andra låtboken

DA: Dala/Bingsjö-häfte

SV: Sörmländska visor

Beställning av noter: Spelfogde Allan Westin tel 08-381042

Rapport från Sveriges Spelmans Riksförbunds Årsmöte i Sätra Brunn 2011

Som medlemmar i Stockholms Spelmansgille är vi individuellt anslutna till Sveriges Spelmans Riksförbund. En del av våra medlemsavgifter går också till den centrala verksamheten, bl.a. till tidningen Spelmanen, som vi får med 4 nummer varje år.

Riksförbundet sköter också den övergripande verksamheten att företräda oss spelmän av olika kaliber, man anordnar också kurser etc, främst för ungdomar men man är också med tillsammans med våra systerorganisationer bakom arrangemang som t.ex. Zornjubileet på Skansen förra året. Det är främst Folkdansringen vi samarbetar med, och årets årsmöte var också upplagt som ett gemensamt arrangemang tillsammans med styrelse och representanter för Folkdansringen. För de som inte känner till namnbytet, så hette ju Folkdansringen tidigare Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur, de representerar väl främst folkdanslagen i Sverige.

Det har ju också varit en hel del omvälvningar i den övergripande kulturpolitiken under några år och SSR har tillsammans med de andra bl.a. aktivt verkat för amatörverksamheten i de remissvar man gett på Regeringens Kulturutredning, den som sedan resulterade i kulturpropositionen "Tid för Kultur". Vi har tidigare redogjort för dessa insatser i tidningen Spelmanen. Propositionen innehåller en del positiva skrivningar som stödjer det vi ägnar oss åt, dvs den s.k. amatörkulturen, men det skall mycket till för att komma från ax till limpa. De problem med att hitta lämpliga lokaler för våra spelövningar, som vi har inom Stockholms Spelmansgille hänför sig ju också närmast till Kulturborgarrådet Madeleine Sjöstedts (FP) ansvarsområde, så där lär ju inte Regeringens Kulturproposition ge mycket stöd i ryggen.

Sätra Brunn med den anrika brunnen med sitt mineralrika vatten

Åter till årsmötet, som vi höll i Sätra Brunns konferenslokaler, arrangör för de praktiska detaljerna var Västmanlands Spelmansförbund. Sätra Brunn ligger ju nästan långt ut i skogen mellan Sala och Västerås. Miljön är ju anrik och inspirerande med en historia som går tillbaka till 1700-talets brunnsdrickande.

Sedan november 2002 ägs och drivs anläggningen av en ekonomisk förening med 15 medlemmar, som utan avkastningskrav vill bevara och utveckla kulturskatten Sätra Brunn.

Anläggningen består idag av 110 hus, byggda från år 1702 och fram till 1994 på ett område av 60 hektar mark och

80 000 kvm park som består av fem parker.

År 1700 upptäcktes en vattenkälla med hög mineralhalt i området av provincialmedicus Samuel Skragge, vilket ledde till att man byggde en hälsobrunn med bad- och kurortsverksamhet. 1747 donerade biskop Andreas Kalsenius kurorten till Uppsala universitet, i vars ägo anläggningen var fram till 1999, då den övergick till Stiftelsen Sätra Brunn. Denna skötte verksamheten till 2002, varefter Sätra Brunn ekonomisk förening fick ansvaret och har drivit den sedan dess. Anläggningen drevs som rehabiliteringshem åt Landstinget, innan den räddades vidare i form av konferensanläggning. Idag har orten främst konferenser, spa, restaurang och logi.

Eva Pettersson avtackas av Margaretha Mattsson

Årsmötet innehöll styrelseval, verksamhetsplan och de andra vanliga formalia, inte oväntat beviljades naturligtvis styrelsen full ansvarsfrihet av stämman när den frågan kom upp. Lite strul blev det vid styrelsevalet. Eva Pettersson, som ju är ordförande för Uplands Spelmansförbund och som skött både Uppland och uppdraget som vice ordförande i SSR under många år, valde nu att i år kliva av och lämna över sitt uppdrag till nya krafter. Det blev lite kaos i omröstningarna för en efterträdare i styrelsen, då valberedningens kandidat till ny styrelsemedlem inte kunde närvara på årsmötet. På grund av formalia så blev hon i slutändan bortröstad och vi fick in Örebro läns Spelmansförbunds ordförande Andreas Svensson som suppleant i styrelsen istället. Örebro Läns Spelmansförbund arrangerade ju jubileumsstämman i Örebro år 2007, så valet av Andreas lär säkert leda vidare när det gäller nätverksbyggandet spelmän och spelmanslag emellan. Annars inget oväntat på mötet, Margaretha Mattsson och övriga tidigare medlemmar i styrelsen gavs fortsatt förtroende för år 2011. Budgeten går ihop, riksförbundet har en omslutning om knappa miljonen. Avgiften till förbundet är numera höjd till 50 kronor per medlem och år, det är tidens tand. En del har kritiserat tidningen för att innehålla för mycket annonser, men dels ger annonserna ett ekonomiskt bidrag som möjliggör att finansiera utgivningen av tidningen och dels så ger ju annonserna användbar information om stämmor och kurser mm till medlemmarna. Ett nytillskott till verksamheten är att man startat en blogg

på hemsidan, där man kan nätverka med andra medlemmar, adressen är: <http://folkblogg.blogspot.com>.

Vid sidan av stämman var också ordförandemötet, där vi diskuterade de gemensamma spelträffar som Skåne, Halland och Blekinge tillsammans hade tagit initiativ till och där man gjorde djupdykningar i de olika landskapens låtar. För vår del skulle det närmast motsvara att vi tillsammans med Uplands Spelmansförbund och Södermanlands Spelmansförbund skulle arrangera ett par studiedagar där vi studerade det gemensamma låtmaterialet.

Årsstämman brukar innebära grupparbeten och förberedelser av olika slag för den kommande verksamheten, tidigare exempel är kulturutredningen, arkiv- och låtuppteckningsverksamheten (hos Svenskt Visarkiv), den nya allspelslåtssamlingen Jubileumslåtar 2007 med sina två CD-skivor, jubileumsstämman i Örebro 2007, handlingsplanen för folkmusik och dans etc. I år fick vi istället ta del av ett par genomgångar, dels av Sven Ahlbäck som talade om Handlingsplanen för Folkmusik och Dans och dels av Dan Lundberg som talade om det svenska kulturarvet.

Sven Ahlbäck är ju inte bara traditionsbärare upplärd av spelmannen Anton Jernberg utan också Kungl.

Musikhögskolans professor för undervisningen i folkmusik, en verksamhet som skapades för trettio årt sedan som en följd av Ole Hjorths engagemang för saken.

Handlingsplanen handlar också om utbildningen där men också om mycket annat. Antalet elever är numera uppe i ett 40-tal antagna varje år, från början var det bara ett fåtal, men idag välkända spelmän som t.ex. Björn Ståbi, Jonny Soling och Per Gudmundsson. En stor andel av våra etablerade och idag yrkesmässigt verksamma folkmusiker har gått den här utbildningen. Flera av dem är verksamma som frilansande folkmusikpedagoger, dvs med någon form av undervisning på paletten. Verksamheten har breddats och inbegriper nu både vår traditionellt svenska spelmansmusik och den breddning mot världsmusik som tillkommit genom Sven Ahlbäck och Ellika Frisells förmedling. Sen får var och en ta till sig de delar som tilltalar den enskilda smaken, det är utrymme för ett bredare utbud idag.

Handlingsplanen tar upp framtiden för både amatörerna, dvs spelmännen i de olika spelmanslagen, och de professionella, dvs de som har utbildat sig på området och som i större eller mindre utsträckning försörjer sig på det genom kurser, spelningar, CD-utgivning etc. Det behövs ju ett nätverk av både en bredare krets av utövande amatörmusiker och andra folkmusikintresserade och mer professionella folkmusiker, som försörjer sig som förebilder, som pedagoger och som mentorer etc. Vad handlingsplanen innehåller mer konkret kan man informera sig om på SSR:s hemsida <http://www.spelmansforbund.org/>.

Dan Lundberg gjorde en historisk exposé över folkmusikbegreppet. Begreppet folkmusik har ju starkt ifrågasatts av de som kritiserat dagens användning av epitetet "folk" i sammansättningen, som t.ex. av etnologen professor Owe Ronström vid Högskolan på Gotland, men hela diskussionen är som ett getingbo. Begreppet folk och folkkultur går tillbaka till 1700-talets romantiker och var väl kanske mer enhetligt då än det är idag och det är väl i det perspektivet man får se det. Det som var folkmusik för Anders Zorn eller för Nils Andersson med hans Svenska Låtar kvalar väl in inom definitionen om man ser den som 1800-talets folkmusik, det som spelades av allmogen när uppteckningarna gjordes. Idag passar väl kanske begreppet spelmansmusik bättre, eftersom begreppet "folk" idag måste

anses inbegripa mycket mer nu än vad det gjorde för ett sekel sedan. Kulturuttrycken skiftar med tiden och känner inga gränser, vi pratar om svensk och om norsk folkmusik, men när man kommer fram till nationsgränsen rent geografiskt flyter det ena över i det andra.

Samma med nationalinstrumenten, likaväl som det finns igelkottar och orkidéer också på fastlandet så är de här nationalinstrumenten inte entydigt typiska för sina länder. Hardingfela byggs och spelas mest i sydvästra Norge, nyckelharpan i norra Uppland, Kantelen (Kannel, Kukle) i Finland och Baltikum. Skåningarna hade kanske hellre sett tråskofiolen än nyckelharpan, norrmännen har sin langeleik. Man får ha klart för sig att de här instrumenten ursprungligen var representativa för rätt begränsade delar av respektive lands befolkning. Det har mer symbolvärde än praktisk betydelse som representanter för en ursprunglig folkkultur som fått sitt uttryck på olika sätt i andra landsdelar och i andra länder. "Samtidigt är de olika folksjälarna uttryck för en och samma Gud" för att citera Johann Gottfried von Herder, folkkulturbegreppets upphovsman.. Idag står det väl mest för ett ideal än som en ämnesklassificering.

Mycket annat förekom på och kring stämman. Musikunderhållning bjöds bl.a. av Nia Kuoppalas elever vid Sala Kulturskola, vem har inte bedårats av den lilla flickan på omslaget till senaste numret av Spelmannen. Också Dalarnas delegater bjöd på fantastiskt spel. Dalarna hade skickat fyra spelmän ur den kommande generationen med Alexander Olsson, son till Pers-Hans, i spetsen och att det lönar sig att börja spela redan i mycket unga år fick vi ett handgripligt exempel på, vem hinner väl med det tempo och den spelkraften?

Utöver stämman bjöds på kurs av riksspelmannen Carina Normansson från gruppen Westmannafolk, där vi gick igenom några låtar hon vaskat fram ur en gammal notbok efter klockaren Robert Lundin i Möklinta.

SSR:s stämmor innehåller det mesta, de arrangerande landskapsförbunden gör alltid sitt bästa för att visa upp sitt landskap och dess folkmusikaliska förankring och Västmanlands Spelmansförbund skall ha ett stort tack för att ha lyckats väl med att arrangera ett givande möte.

Fredrik Bruno och Ulla Leksell
SSG:s delegater år 2011

SPELMANSTRÄFF NOTER ARKIV LÄNKAR

spelmansträff

Spela i sommar i Stockholm?!

Många folkmusikaktiviteter ligger ju nere under sommaren, så därför är vi några spelmän som (vid bra väder) kommer att träffas och buskspela på söndagseftermiddagarna från kl 14.00 i Vitabergsparken vid den runda musikpaviljongen ovanför friluftsteatern (Café och toa lär finnas i närheten). Vitabergsparken på söder. Vi börjar söndagen den 12/6, och vi fortsätter i juli och augusti.
Allan Westin 08-38 10 42

noter

Gillet notarkiv finns hos Allan Westin. Där finns bl a mängder av låthäften som är ordnade efter landskap att låna för Gillensmedlemmar. Där finns också en del dubletter som är till salu och kan säljas till Gillets medlemmar. Det är häftade utgåvor av "Svenska Låtar" delarna Hälsingland-Gästrikland (2 delar.), Medelpad, Närke, Västmanland, Sörmland, Jämtland-Härjedalen (del 2). (50 kr/st eller budgivning). Dessutom "Jernberglåtar" inbunden, 238 låtar mest Gästrikland. (100 kr eller budgivning). Kontakta Allan Westin, tel. 08-38 10 42

arkiv

Musik, människor, miljöer.

Åtskilliga gillesmedlemmar finns bland SSFs spelmansbiografier, och en hel del låtar efter spelmän från Stockholmstrakten finns i arkivet. Arkivmaterial läggs successivt ut på www.sorlandsmusikarkiv.se

länkar till nytta och nöje

Stockholms Spelmansgille SSG: <http://hem.passagen.se/ssg>

SSGs medlemsblad Gillaren: <http://hem.passagen.se/ssg>

Sveriges spelmäns riksförbund SSR: www.spelmansforbund.org

Sörmlands musikarkiv: www.sorlandsmusikarkiv.se

Jakobsbergs Gård

Bredäng

sista söndagen i september och oktober samt första söndagen i december

klockan 13.00 – 16.00

allspel buskspel dans servering

VÄLKOMMEN

Stockholms Spelmansgille

